

RUNE ANDERSSON

Mer eller mindre "skadliga" skatter

De flesta skatter är i någon utsträckning tillväxthämmande. Ibland säger politikererna det öppet. Alkohol- tobak- och koldioxidsskatter är exempel på sådana skatter som man motiverar med en avsikt att begränsa konsumtion respektive utsläpp. Att inkomstskatter begränsar utbudet av arbetskraft uttrycks åtminstone från det borgerliga blocket. Att kapitalsskatter begränsar investeringar borde vara lika självklart som att moms och andra punktskatter begränsar konsumtionen. Nu måste vi dock ha skatter för att finansiera alla de offentliga kostnader, som medborgarna anser samhället bör ha. I ett högskattesamhälle som Sveriges, blir det därför speciellt viktigt att analysera vilka skatter som är skadligare än andra och hur skattesystemet bör utformas för att ge bästa möjliga intäkt till staten samtidigt som skadeverkningsarna på tillväxten blir så låga som möjligt.

Jag tänker ta upp några exempel där man inte tycks ha funderat speciellt mycket på den frågan.

1 Bolagsskatt contra kapitalsskatt hos ägarna

En av de få skatter där de båda politiska blocken varit ense om sänkningar de senaste åren är bolagsskatten. Motiven har varit att detta skulle gynna investeringarna i Sverige. Jag har dock under mer än 30 år i beslutande ställning i näringslivet *aldrig en enda gång* hört den frågan nämnas vid etablerings- eller investeringsbeslut och har kollat med många kolleger, som har samma erfarenhet. Istället är det faktorer som marknad, löneläge, råvaror, transporter m.m. (olika i olika branscher) som avgör i vilket land man investerar. Däremot har bolagsskatter betydelse när man väl har byggt upp strukturen. Om något land har *alltför hög* bolagsskatt i förhållande till snittet (som Tyskland hade tidigare) försöker man genom högre lokal belåning, interna transferpriser, management fees, royalty m.m. att begränsa vinsterna i högskattelandet i fråga. Idag har dock de flesta europeiska länder 25–30 % i bolagsskatt. Detta är för liten skillnad för att man skall ägna sig åt riskabel skatteplanering och utsättas för processer från skattemyndigheterna. Det stora undantaget är finansiella bolag – som med få anställda – kan etableras i många länder med 0–15 % skatt och där man utan ingrepp från myndigheterna kan minska koncernens skatter. Här borde Sverige kunna *öka* sina skatteintäkter genom att – som många andra EU-länder – dra till sig internationella finansbolag med skatter kring 10–15 %. Många större svenska koncerner med utländska finansbolag skulle nog överväga att flytta tillbaka till Sverige i det läget. Men för varu- och tjänsteproducerande bolag betyder några få procent på bolagsskatten i stort sett ingenting. Dessa bolag etableras och investerar för att vinsten *före*

skatt skall växa. Skattetänkandet existerar inte förrän etableringen är gjord. Tänk om man vid senaste bolagsskattesänkningen från 28 % till 26,3 % (ca 7 miljarder i minskad skatteintäkt) istället lagt den på ägarnivån där Sverige har nästan dubbelt så hög skatt (30 % mot 17 %) som OECD-snittet. Först och främst hade hela den sänkningen hamnat hos svenska ägare medan bolagsskattesänkningen i mycket stor utsträckning tillfaller utländska ägare, som äger ca 40 % av börserna. Dessa svenska ägare hade fått några miljarder mer att investera för i annan verksamhet. Dessutom hade en sådan sänkning motverkat utflyttningar från Sverige av förmögna privatpersoner, något som naturligtvis minskar framtida kapitalskatter för landet. I motsats till vad många politiker hävdar har ägarskatterna mycket större betydelse för var skattebasen hamnar, än vad bolagsskatter har för var bolagen sätter ner sina bopålar, undantaget finansiella bolag. Det är ett exempel på en ”oklok” prioritering av en skatteändring inom företagsamheten.

2 CFC- beskattningen

För några år sedan fick vi en ny CFC-beskattning som nog tar rekordet vad gäller att ”skänka bort” pengar till andra länder. Den innebär att om ett svenskt moderbolag har ett dotterbolag i ett lågskatteland, definierat som en skatt som är lägre än 55 % av den svenska, (idag 55 % av 26,3 % = 14,46 %) så skall moderbolaget betala 26,3 % lokal skatt i Sverige, med avdrag för den utländska skatten. Om man däremot betalar mer än 14,46 % i det lokala landet utgår *ingen* skatt i Sverige. Detta medför att svenska bolag (i t.ex. Schweiz) ber den lokala skattemyndigheten att höja skatten till över 14,46 %. Den förhandlingen är inte speciellt svår.

Hur skulle då Sverige ha gjort? Jo, självklart skulle Sverige ha krävt det svenska moderbolaget på 14,46 % minus lokalskatt (t.ex. i Schweiz 8,6 %). Då hade inte många svenska bolag gått till det lokala landets myndigheter och begärt skattehöjning. Sverige hade fått in stora belopp i skatt utan att det kostat svenska moderkoncerner en enda krona. Beror lapsusen på att man inte känner till att skatten i de flesta lågskatteländer är en förhandlingsfråga?

3 Förmögenhetsskatten

Den nu upphävda förmögenhetsskatten var i princip frivillig, förutom på bostäder. Exempelvis var aktier i värdepappershandlande bolag värderade till 0 medan aktier i förvaltande bolag värderades till 75 %. Skog, mark, fastigheter och s.k. arbetande kapital värderades också till 0.

Problemet med ”frivilliga” skatter är att de skapar felbeslut. Priset för tillgångar, som är befriade från förmögenhetsskatt, ökar oproportionerligt. Om man överhuvudtaget funderar på förmögenhetsskatt, bör den täcka alla tillgångar för att undvika snedvridningar. Men ingen politiker vill beskatta ”arbetande kapital” och de riktigt förmögna vill man inte jaga ur landet, vilket kräver olika taknivåer. Jag menar därför att det inte kommer att gå att konstruera en

förmögenhetsskatt som både skall vara fördelningspolitiskt acceptabel, rättvis, och dessutom inte skapa felbeslut hos eller utflyttning av privatpersoner. Om man av ideologiska skäl vill öka beskattningen av de förmögna, som det numera kallas, torde vissa lyxkonsumtionskatter vara en av de få framkomliga vägarna (När jag gick i skolan hade vi lyxskatt på glass). Extraskatt på dyra bilar, viner eller annat torde dock inte ge speciellt mycket pengar utan mest vara symbolisk.

Jag tror därför det vore bäst att skrota idén och inse att Sverige redan har en av världens högsta kapitalskatter, vilket i sig ger en stark fördelningseffekt även om dessa skatter behöver sänkas. Sverige har globalt sett en större utjämning än de flesta andra länder genom skattesystemet. Våra politiker måste så småningom inse att vi lever i en helt öppen och global värld och att människor och kapital – utan några större problem – kan flytta mellan olika länder.

4 Pensionskatter

Människor som slutat arbeta, och har hög pension, har mycket lättare att flytta till ett nytt land – med ofta bättre klimat än Sveriges – än aktivt arbetande personer. Vi har därför fått en hård skattekonkurrens om pensionärerna mellan olika länder i Europa. Till och med högskattelandet Frankrike erbjuder skatter för pensionärer som är en bråkdel av Sveriges. Orsaken är naturligtvis bl.a. att välbeställda pensionärer konsumerar (moms) och inte ligger samhället till last. Inga kostnader för t.ex. utbildning belastar landet. Med den demografiska utveckling vi har i Europa, blir pensionärsgruppen allt större. Det är förvånande och ekonomiskt skadligt att Sverige har så hög pensionärsskatt. Få utlänningar torde flytta hit och allt fler svenskar flyttar utomlands. Problemet med utflyttningen är inte bara att Sverige får väldigt lite i inkomstskatt (bara på statliga pensioner). Sverige missar också de framtida kapitalskatterna och inte minst kompetensen hos många aktiva pensionärer som skulle kunna delta i utvecklingen av nya och växande företag.

5 Mindre skadliga skatter

Punktskatter på t.ex. alkohol och tobak kan rent av vara nyttiga om de inte leder till kraftigt ökad smuggling. Miljöskatter kan ibland vara positiva, t.ex. för att minska lokala utsläpp, men ibland vara mycket skadliga, t.ex. CO₂-skatt, om den inte är lika över hela världen. En högre CO₂-skatt i Sverige än i omvärlden driver produktion till länder med lägre CO₂-skatt. Då tappar Sverige både skatteintäkter och globala miljöfördelar. Är då övriga konsumtionskatter bra eller dåliga? Ja det beror på det aktuella läget. Om ett land redan har väldigt högt sparande och låg konsumtion som t.ex. Tyskland kan sänkt moms stimulera tillväxten. Om ett land som t.ex. Grekland har för lågt sparande och konsumerar över sina tillgångar kan höjd moms vara ett viktigt instrument för att återställa finansiell stabilitet i landet.

I Sverige med hög arbetslöshet och god offentlig ekonomi borde en moms-

sänkning på tjänster vara tillväxtbefrämjande. Tjänstesektorn är generellt lågt utvecklad i Sverige och dessutom mycket personalintensiv dvs. en tillväxt där kan kraftigt öka sysselsättningen och därmed skattebasen.

Konsumtionsskatter borde därför kunna både höjas och sänkas allt efter landets ekonomiska situation och sysselsättningsläge.

Behov av åtgärder

Mina förslag på skatteområdet till den tillträdande regeringen i höst är följande:

1. Ändra omedelbart CFC-beskattningen så att Sverige, istället för lågskatteländer, får en ökad skatt utan att det kostar företagen något.
2. Analysera – baserat på forskning och beprövade erfarenheter – hur avvägningen mellan bolagsskatt och ägarskatt skall vara för att maximera tillväxten i landet. Glöm inte att det är ägarna som direkt eller indirekt betalar båda skatterna, men beteendet påverkas med stor sannolikhet av i vilket led skatten läggs.
3. Överväg att införa speciella konkurrenskraftiga skatter på finansbolag, som är extremt rörliga med få välbetalda medarbetare. Det är ofta bättre att få 10 % av en stor och växande skattebas än 26,3 % av en sjunkande bas.
4. Återinför inte förmögenhetsskatten! Skadeverkningarna på ekonomin, bland annat genom ökad utflyttning och snedvridning av investeringar, är oerhört mycket större än de 4 miljarder oppositionen räknar med att dra in på denna skatt.
5. Pensionärsskatten bör utredas. Vad innebär pensioneringen av de stora årskullarna av 40-talisterna i praktiken? Hur många har flyttat och kommer att flytta beroende på 50–60 % skatt i Sverige, vilket är bland det högsta i världen? Återigen är det förmodligen bättre med t.ex. 25 % på en växande skattebas än 50–60 % på en stadigt sjunkande sådan.
6. Utred sänkt moms på vissa tjänster. En ökad sysselsättning och därmed ökade inkomstskatter kan för många tjänstesektorer göra en sådan momssänkning självfinansierande.
7. När nya skatteändringar planeras bör man noga analysera vilken beteendeförändring dessa kan ge – allt i avsikt att få så höga skatteintäkter som möjligt med så låg skadeverkning som möjligt på tillväxten och därmed skattebasen.

Rune Andersson var tidigare koncernchef i Trelleborg AB. Han har suttit som styrelseordförande i ett stort antal företag. Driver och äger nu Mellby Gård AB, en grupp nationella och internationella medelstora företag.